

Jevgenij Golovin

Jevgenij Čižov: Jevgeniji Vsevolodoviči, ve svých přednáškách a esejích často ostře kritizujete současnost. Proto budu svou první otázku formulovat v tomto smyslu: „V jaké době byste tedy chtěl žít?“

Jevgenij Golovin: Je zcela pochopitelné, že se duše, jako taková, postupně ztrácí, individualita se rozpouští v sociálnu, že umíráme jako individua a že se znovu rodíme jako součást společnosti, je v tom cosi hrůzného a současně provokujícího. Náš život a naše energie již nežije naším vnitřním ohněm, teď je to oheň, který dostáváme ze sociálna, z divadel, z kin, od žen, od jiných lidí. Nenapadá mě, že by existovala vampiričtější doba, než těch posledních jeden a půl století, hlavně po druhé světové válce.

Exploze tvůrčí energie první poloviny století – v oblasti poezie, v oblasti prózy, objevení se geniálních prozaiků i básníků – to všechno bylo obrovským překvapením. A pak kolem roku 1950 následoval naprostý úpadek. Takže nic není absolutní. Stejným způsobem můžeme kritizovat současnost a člověku by se samozřejmě chtělo žít raději v jiné době, ale jde o to, že taková nostalgie je vždy kontraproduktivní. Gumiljov správně říká: „Lepší prázdné nic, než zlaté včera.“ To je opravdu mužný pohled na věc. Jsem zde a tady a vzdychat jako staré babky na rynku, že za cara stálo prase kopějku a teď kdovíkolik, není důstojné muže. „Prázdné nic“ dává šanci mužně se chopit nového, které se tak může naplno projevit, aniž by se muselo o cokoli opírat.

JČ: Jestli jsem vás dobře pochopil, tak kritiku odmítáte?

Golovin: Domnívám se, že negativní kritika nemá vůbec právo na existenci, a to v jakékoliv oblasti, včetně úplných detailů. Pokud začnu kritizovat vaše oblečení, váš zevnějšek, pak v základě těchto kritických poznámek leží sadismus, strašná myšlenka na vaši vraždu. Stavím se tím do pozice Boha-stvořitele a domnívám se, že bych vás raději vytvořil jako někoho úplně jiného. Takže negativní kritika je agresí a vraždou. Slovo „ne“ nemá vůbec právo na existenci, jak píše Jakub Böhme ve velmi krásné knize *De signatura rerum*. Böhmeho patos ve smyslu univerzálního „ano“ je udivující. Jestliže žijeme v takzvaně reálném světě, pak kritika tohoto světa je krajně nemístná a hloupá. Pokud se nám něco nelíbí, je to náš vnitřní problém, znamená to, že nás sužují naše vnitřní nedostatky.

Nejsem rád, že tak velký myslitel jako Guénon neměl na práci nic lepšího, než neustále lít špínu na současnou epochu. Jedním z jeho nejurážlivějších pojmů je „*les modernes*“ – „současníci“, udělal z něj takové logo pro to nejodpornější, s čím se v životě setkával. A pokud se mu někdo líbí, například Leibniz, nazývá ho „poloprofánním“. Samozřejmě stále zdůrazňuje, že to neříká on, ale tradice, ale to je totéž, jako říkat, že já jsem avatar boha Višnu, a proto mluvím právě takovým způsobem, jakým mluvím. A když někdo nechápe, že jsem avatar, tak patří k „*les modernes*“. Z jeho složitých knih vychází jednoduchý závěr: ten, kdo mě chápe, je povinen vybudovat jakousi Noemovu archu, přičemž to, jak stavět, je nejasné, protože Guénon právem odmítá všechny guru, východní učitele a ideu učitele vůbec, trochu sice chválí zednáře, ale jinde je zase dost kritizuje. Po přečtení Guénona jsme povinni učinit závěr, že nastal konec a jestli přesto v sobě najdeme vnitřní sílu k obnovení sebe sama, tak jsme nuceni, ať je nás sto či pětset, shromáždit se v arše, abychom se zachránili před záplavou profanace a vulgarity, která nás, podle Guénona, obklopuje. Takovou pozici pokládám za nelegitimní. Nedůvěryhodná idea univerzální tradice je stejně pochybná, jako všechno univerzální, jako monoteismus, který tvrdí, že bůh je pouze jeden a kdo se domnívá, že je jich více, je prostě nerozumný. Taková forma kritiky současnosti, lapidárně řečeno, neodolá kritice. Totéž měl na mysli Nietzsche, když kdysi napsal, že pohrdání samo o sobě zasluhuje pohrdání.

Domnívám se, že naše emocionalita musí být od základu očištěna od všech negativních emocí, od negativní kritiky a od negativity vůbec, protože nic takového v přírodě neexistuje. Může se nám nelíbit dešťovka nebo pijavice, ale v základu takové emoce vždy leží vnitřní negativita, kterou extrapolujeme na něco vnějšího. Guénon je velkým kritikem současnosti a jeho kritika je silná a podložená, ale právě proto se stává pro inteligentní, nebo jak říkali aparátčící „přemýšlivé“, lidi nebezpečným jedem.

JČ: Víím, že jste uměl již ve 13 letech latinsky. Jak jste se to naučil? Vždyť jste chodil do obyčejné poválečné sovětské školy, kde se, pokud víím, klasické jazyky nevyučovaly.

Golovin: Jde o to, že jsem si udělal obrázek o sovětském školství už v první třídě. Škola mě vůbec nezajímala, jediný předmět, ze kterého jsem dostal výbornou, byla „stalinská ústava“. Učil nás sám autor učebnice, nějaký Barinov, sympatický člověk, neustále nás něčím překvapoval a moc se mi líbil. Domnívám se, že známky ve škole jsou závislé na tom, nakolik je vám pedagog sympatický. Nemohl jsem vystát matematiku, když nás učili násobilku, řekl jsem, že ničemu nerozumím, protože je to prostě blbost. Co je to „dvakrát dva“? Požádal jsem matematikáře, aby mi vysvětlil, co vznikne, když vynásobí dvě jablka dvěma slanečky. Prostě se rozzuřil a okamžitě formuloval diagnózu, se kterou mimochodem dosud žiji: naprostá absence abstraktního myšlení. Velmi dlouho jsem se například nemohl naučit číst. Ještě na konci druhé třídy jsem četl jen s obtížemi. Ale velmi se zalíbilo uspořádání řeckých písmen. Pomyslel jsem si, že když už se musím učit něco psát, tak jediné krásná slova a krásnými písmeny. Naprosto dětským způsobem jsem začal přepisovat řecká slova a tak jsem si osvojil jazyk. Jako chlapec jsem byl docela osamělý, nesnášel jsem všechna ta závodní autíčka a podobné hlouposti a protože jsem měl dostatek volného času, tak se mi řečtina, která je pokládána za složitý jazyk, snadno poddala. Pak jsem se zabýval latinou, kterou jsem se učil

tři roky, protože se ukázala být pro mě velmi těžkou. Řečtina je mnohem jednodušší, než latina a navíc velmi blízká ruštině. Fulcanelli tvrdí, že ve francouzštině je nejméně padesát procent řeckých slov. Nevím, zda má pravdu, nebo ne, ale jsem přesvědčen, že v ruštině je to více než šedesát procent. Mám štěstí, že jsem umíněný a snažil jsem se všechno přečíst sám a neposlouchat, co říkají druzí.

JČ: A odkud jste bral řecké knihy, ze kterých jste opisoval?

Golovin: Potkal jsem několik filosofů, absolventů vynikajících německých univerzit. Například Nikolaj Chisanfovič Chersonskij, který absolvoval Wittenberg (univerzitu v Halle-Wittenbergu, pozn. DP) a který tvrdil, že je Hamletovým spolužákem, protože podle Shakespearea tam Hamlet studoval také („*Please answer my prayers, Hamlet, and stay with us. Don't go back to Wittenberg*“, pozn. DP). Patřili k uzavřeným studentským bratrstvům, která udržovala tradici studentských soubojů, obličejů měli od ran šavlí samou jizvu. Zabít jeden druhého podle pravidel nesměli, ale vypíchnout soupeři oko – proč ne. Ve stáří s velkým vzrušením vzpomínali na své studentská léta, na pitky a ty hrozné souboje. Sotva jsem vyslovil přání studovat řečtinu, přivlekli mi, čert ví odkud, spoustu literatury. Později, když jsem nastoupil na univerzitu, jsem už uměl francouzsky a německy. Vždy jsem měl ale odpor k angličtině, kterou ovládám velmi špatně a kterou nemám vůbec rád. Samozřejmě čtu anglicky, ale nevím, jak na vás, ale na mě tento jazyk působí velmi špatným dojmem. Nemohu říci, že bych kvůli znalostem klasických jazyků pociťoval nostalgii po starověkém Řecku nebo Římu. Vnímám to tak, že se ve mně zformoval vlastní Řím a vlastní Řecko, vlastní řecký a římský pantheon. To mi pomohlo postavit si i vlastní Archu Noemovu. Nebo jinak: vybudoval jsem si ostrov Robinsona Crusoe sám pro sebe.

JČ: Neobyčejně mě zajímá období vašeho života před „Južinskou uličkou“. Byl jste přeci svědkem skutečných historických kataklyzmat: Stalinova smrt a dvacátý sjezd, po kterých došlo k událostem, pro mnohé lidi vaší generace přelomovým: například Festival mládeže a studentstva, objev jazzu apod. Rokenrol vás, mimo jiné, oslovil také a v textu, věnovaném Vasiliji Šumovovi, dokazujete, že se dobře orientujete i v tomto, vašim zájmům zdánlivě vzdáleném tématu.

Golovin: Ano, napsal jsem nevelkou knížečku, jmenovala se *Sentimentální šílenství rokenrolu* (Сентиментальное бешенство рок-н-ролла). Byl jsem tehdy ve finanční nouzi a Vasja Šumov mi za ní zaplatil pět set dolarů. A co se týká historických událostí, které jste vzpomenu... prostě jsem je minul... A také jsem znal lidi, kteří v sedmnáctém roce usedli s kartami k „*préférence*“ a vstali od nich v padesátém roce na svátek cara Mikuláše. Takže vůbec o ničem neslyšeli, nevěděli, že proběhla revoluce, zaslechli na půl ucha o jakýchsi „výtržnostech, páchaných chuligány a černosotněnci“. Zůstávali v Rusku, ale žili mimo čas. Jde o to, že tato země má složitou strukturu. V Sovětském svazu bylo velmi mnoho bohatých lidí, ale prostě to nedávali najevo. A sovětský, tj. **čekistický** stát, ve své podstatě naprosto úplatný, dovoloval těmto lidem žít po svém. Takže život byl pro ně celkem pohodlný. Po Stalinově smrti propadli všichni beznaději a po Chruščovových odhaleních už úplnému pesimismu: „*Taková svoloč, beztak obelhala pravého cara ... a tenhle samozvanec, pes jakýsi, na trůn skočil a teď, to se rozumí, na svého bývalého pána štěká.*“ A žili si opravdu v

padesátých letech lépe, než dnes. Moskva byla velice klidným městem. Také byla, v padesátých letech sotva poloviční, zato se v ní ale dalo žít. A to, že jsem si z ničeho nic umanut studovat staré jazyky, prolézaje přitom ve škole na samé dostatečné, nepřipadalo nikomu divné, bylo to prostě normální. Život běžel svým poklidným pomalým tempem, blázinec, který dnes vidím všude kolem, neexistoval. Vidím, jak teď ženy všude spěchají, po ulicích, na metro ... všechny v kalhotách, jako nějaká královská námořní pěchota, chybí jim už jen ty samopaly. Současnost, to je život v podivných polních podmínkách, bez vyhlídky na změnu. Tehdy panovalo přesvědčení, že skončila strašná válka a začal věčný mír. V tomto smyslu připadlo moje dětství na báječnou dobu. Představte si, jaký to byl krásný život, když jste mohli zajít do restaurace Cocktail Hall na Gorkého, nyní Tverské ulici, v jakémkoliv oděvu a bez ohledu na věk. Zdvořile vás obsloužili a dalo se tam sedět celou noc a popíjet kávu nebo koktejly, chodil jsem tam od 14 let. Takže ještě neexistoval tenhle strašný systém: „tohle je pro negry, psy a Rusy a tohle pro lepší lidi“. Tak to bylo do roku 1956-57. S nástupem Chruščova bylo všem jasné, že život v téhle podobě v naší zemi skončil.

JČ: A ještě otázku, kterou vám jistě pokládají často: „Jak a kde se vám podařilo prostudovat všechny ty středověké alchymistické traktáty, na které se často odvoláváte?“

Golovin: Na to většinou odpovídám tak, že si to všechno vymýšlím. Existuje precedens: když se ve francouzských vědeckých kruzích zjistilo, že v pařížské Národní knihovně neexistuje ani polovina z knih, na které se odvolává Fulcanelli, všichni se velice zaradovali, že ho odhalili jako šarlatána, protože pro mechanistického, progresivistického člověka není větší potěšení, než dokázat, že nějaký autor je šarlatán. Jako každý spořádaný člověk, i já mám velmi rád šarlatánství, ale ve skutečnosti jsem se zdroji nikdy žádné problémy neměl. Žil jsem v Moskvě a objevil oddělení vzácných knih v „Lenince“ (Ruská státní knihovna, pozn. DP). Ani oni sami nevěděli, co tam mají za knihy. Strávil jsem nad nimi, skutečně, nejméně deset let. Znal jsem všechny jejich takzvané katalogy pro spolupracovníky, které se čtenářům neukazují. Nosili mi knihy ze sedmnáctého století, byly už dávno ztracené, s vybělenými stránkami, ve vazbách z telecí kůže, prožrané škůdci skrz naskrz. Otevřel jsem knihu, například [Sendivojovu] *Cosmopolite, ou Nouvelle lumière chymique (1691)* a uviděl jsem, že si tam brouci vybudovali celý labyrint chodeb.

JČ: To je zajímavé, jak se mohly takové knihy dostat do Ruska?

Golovin: Byly to knihy z klášterních knihoven, které bolševici, když ve dvacátých letech likvidovali kláštery, svázali do „Leninky“. Na nátlak Lunačarského bylo tohle všechno ponecháno hnit na hromadách v hrozných podmínkách ve vlhkých sklepích. Byl jsem šokován, jak pečlivě v pravoslavných kláštřích studovali alchymii a mystiku, navíc nikoliv v Moskvě nebo Petrohradu, ale v provinciích. Böhme byl celý popsán tužkou. Narazil jsem na knihy věnované velice složité alchymii, nic pro začátečníky, s poznámkami v ruštině. Četl jsem například spis vynikajícího alchymisty Michala Sendivoje a přitom jsem našel na okraji stránky poznámku: „Viz. kniha jeho syna, věnovaná Soli.“ Alchymista, který sám sebe nazýval „Sendivojovým synem“ skutečně existoval, nebyl však jeho synem biologickým, ale duchovním – a oni věděli i o něm! Můj pohled na Rusko se změnil. Byla to velmi vyspělá

kultura, ale svým způsobem utajená. Mnohé z knih, které mi nosili, nebyly vůbec evidované, dávali mi je prostě po balcích a přebíral jsem si je sám. Velmi jsem se spřátelil s dámou, která byla vedoucí tohoto oddělení, a říkal jsem jí: dejte mi ty knihy, já je zachráním. Byly tam vzácné tisky, které stojí prostě šílené peníze a oni je nechávali rozpadat. Byl tam velký počet prvotisků Erasma Rotterdamského, Johanna Reuchlina i Paracelsa. Uvědomil jsem si, že kláštery měly mnohem užší kontakty s Evropou, než si dnes dovedeme představit a utrácely za tyto knihy nemalé peníze. Pochopil jsem to, když jsem přečetl vzpomínky Artura Dee, syna vynikajícího astrologa a hermetika Johna Dee. Ten byl deset let carským dvorním lékařem, přijel v době vlády Borise Godunova a žil zde ještě za prvních Romanovců. Napsal, že se nikde nesešel s tak vzdělanými lidmi, jako v Moskvě a nikde nevedl tak zajímavé rozhovory, jako právě tam. To je úplně v rozporu s oficiální představou o tomto historickém období.

JČ: Pokud vím, o alchymii jste v té době nic nepublikoval, nepracoval jste na ničí objednávku, byl to tedy čistě soukromý výzkum? Vždyť to vyžadovalo ohromné množství energie a času, vynaložených bez konkrétního úmyslu a bez konkrétních výsledků...

Golovin: Jde o to, že jsem nikdy nepociťoval tlak času a zcela jsem postrádal onu uspěchanost, která je pro současníky božstvem. Říkal jsem si, když si posedím nějaký čas nad knihou, stane se snad něco? Časem jsem se naučil velmi dobře rozumět mystické literatuře. Když jsem poprvé otevřel Böhmeovu *Auroru*, ruské vydání z roku 1911, užasl jsem: bylo to zcela nesrozumitelné. Ale věděl jsem, že existuje slovník pojmů Jakoba Böhmeho, stejně jako existuje slovník pro jazyk Paracelsův, bez pomoci kterých nemá smysl tyto autory číst a to bez ohledu na znalost latiny a němčiny. Obětoval jsem ohromné množství času tomu, abych vstřebal obsah těchto slovníků a pak jsem podobné autory četl už velmi rychle. Podobné slovníky sestavovali jejich žáci, kteří správně usuzovali, že po sto letech budou Paracelsus i Böhme pro čtenáře zcela nepochopitelní. Existují k nim také velmi dobré komentáře. Berďajev se v padesátých letech chopil překladu Böhmeho do francouzštiny, ale stihl přeložit jen dva svazky a zemřel. V předmluvě píše, kolik času nad těmito slovníky proseděl, dříve, než se vůbec pustil do překladu. Podle mého názoru udělal velmi dobře. Žádného seriózního autora, zvláště tak složitého mystika, jako Böhme, nelze pochopit bez příslušného slovníku. Vezměte takového Shakespeara (nebo v Rusku, řekněme **Leskova**). Celkem vzato by bylo velmi užitečné vydat i jejich slovník. A možná jsem se ocitl v téže situaci, jako Alenka v říši divů, která si stěžovala, že se nemůže vyspat, protože musí chodit do školy. A kloboučník jí říká, že se musí spřátelit s časem, jen tak se může jít vyspat i do školy. Tudíž jsem se rozhodl, že se s časem spřátelím tak, že ho nebudu vůbec brát na vědomí. Díky tomu, že coby pohan jsem nikdy nevěřil v takzvanou smrt, jsem uvažoval takto: mám před sebou věčnost a tak mě nezajímá, jestli si nějakou knihu přečtu teď nebo až poté, co tentokrát zemřu, to je úplně jedno. Řčení „život je krátký, umění věčné“ jsem upravil na „život je věčný a umění je také věčné“. Nakonec jsem byl vždycky trochu mimo a cítil se jako blázen, ale bylo mi v té době dobře a pokud by se ta doba cítila špatně se mnou, tak mě zastřelili, takže když mě nechali na pokoji, tak jsem asi nikomu nijak zvlášť nepřekážel.

JČ: Někde v Nietzschem jsem našel zmínku, že skutečný člověk je všude mezi svými. Mnoho let jste pracoval na tématu, o které se kromě vás nikdo nezajímá.

Měl jste v té době nějaké ty „své“?

Golovin: Ne, nevzpomínám si. Znal jsem Vladimíra Stěpanova, gurdžijevce a okultistického patriota a ještě několik podobných lidí, ale v podstatě jsem vždycky pracoval sám. Jak řekl Gaston Bachelard, alchymie, to je věda osamělých mužů. A skutečně, v naprosté většině případů byli alchymisté bezejmenní a zde v Rusku, jak vyplývá z knih z oddělení vzácných tisků v „Lenince“, seděli v kláštrech a věnovali se svým zájmům. Proto si nemyslím, že hermetismus potřebuje takové kolektivní vyučování, jak je to v dnešní době zavedeno na evropských univerzitách. Je to principiálně nesprávné i v případě alchymie. Nelze jí od základu chápat současnými měřítky, protože pouze sám mistr s pomocí toho, čemu říkáme filosofický kámen, nebo filosofický prášek nebo projekční prášek, může uskutečnit transmutaci, například rtuti ve zlato. Nikdo jiný to s ním nedokáže. Proto je směšné tvrzení, že filosofický kámen je univerzální recept. Jde o to, že alchymie a chemie jsou protipóly, dvě zcela protikladné věci. Vždycky mě zaráželo, že lidé, pokoušející se psát o alchymii, se obávali oficiální vědy. Kniha jednoho, poměrně známého alchymisty počátku osmnáctého století, Johanna Friedricha Böttgera, který později vynalezl postup výroby míšeňského porcelánu, začíná takto: „Vezmi trochu nějaké látky.“ Jak je vidět, po přesné vědě není v takovém návodu ani památky. Je to naprosto jiný pohled na svět. **Alchymista byl majitelem vnitřního ohně, který mu umožňoval proměňovat hmotu. Kámen mudrců nosil v sobě!** Pokud dokáže extrapolovat svou vnitřní, velmi tajemnou energii, pak je mu skutečně úplně lhostejné, jakou látku použije. To připomíná Hoffmanův „*Salamander [letter]*“. Popisuje, jak společnosti u stolu došlo víno a tak se obrátili na jistého majora, o kterém bylo známo, že mu není černá magie tak úplně cizí. Asi by se vám hodily vaše černomagické knihy, říkali mu spolustolovníci, ale major odpověděl, že mu stačí jakákoliv kniha. Dali mu francouzský slovník, ze kterého slavnostním hlasem přečetl několik slov a vzápětí se na stole objevily lahve. Takže rozhodující je to, kdo čte a ne co čte. Není důležité, co je v knize o alchymii napsáno, ale kdo ji napsal a kdo ji čte. V tomto smyslu je prostě zbytečné číst očima, číst ji může jen ten, kdo ví, jak se číst má. Snažit se z nich vyčíst nějaké recepty – to je směšné.

JČ: Už jsme se dotkli tématu černé magie... V rozhovoru s Radou Ančevskou jste mimoděk prozradil, že zájmu o tyto záležitosti u vás předcházela životní etapa, přibližně jeden rok, kdy jste žil se dvěma vědmami. Mohu se vás na to zeptat, pokud to není tajemství?

Golovin: Žádná magie, žádné čarodějnictví, ani alchymie nejsou tajné vědy, jsou zcela otevřené a je jasné, proč. Jsou to nauky individualistů. Pokoušet se učit lidi je světské, povrchní a zcela bezvýsledné. Proto nemám v úmyslu skrývat, že jsem nějaký čas prožil se dvěma velmi zajímavými dámami. A nebyl to rok, ale dva. Bylo mi čtrnáct, žil jsem v Kalužské gubernii. Náhodou jsem se seznámil se dvěma sestrami, bylo jim kolem osmdesáti. Stalo se to v létě, v červnu, bylo vedro, jedna z nich se byla oblečená v šoféřském vaťáku, který nosila přímo na těle, vojenských holínkách a vypadala tak, jak vypadá člověk v osmdesáti. Ale její oči, to byly oči nezbedné holčičky, něco naprosto šokujícího. Velice zdvořile jsem je pozdravil, dojel do města pro ovocné košíčky a rozhodl se je navštívit. Žily na samotě, samozřejmě bez elektriny. Když jsem vešel za plot, okno bylo osvětlené slabě červeným světlem. Šel jsem k

oknu a podíval se dovnitř. Ty dvě babičky seděly u stolu, svíce hořela rudým plamenem, neobyčejně krásným, na stole bylo rozsypané proso, které kloval černý kohout, přesněji řečeno jej přebíral a překládal z místa na místo a ony si podle toho, co dělal, něco zapisovaly okousanou tužkou na kousky papíru. A pak jedna z nich řekla, „Tak pojď dál, synáčku, pojď dál.“ Takže věděly, že jsem přišel. Zákusky je moc potěšily. Byl jsem slušně vychovaný a zdvořilý chlapec a vzhledem k tomu, že se jich celá vesnice stranila a když šly po ulici, lidé před nimi uhýbali, protože se jich báli, byly rády, že jsem za nimi přišel. Překvapilo mě, že se v nich hluboké poznání prolínalo s naprostou prostotou venkovského děvčete, kterému přinesli nějaké sladkosti: měly rády bonbóny, lízátko, ovocné zákusky, cokoliv městského. Lichotilo jim, že připadají zajímavé člověku z města. Je to úplně oddělený svět – černá magie. Ale je to nepřesný termín, přesnější by bylo „přirozená magie“. Silně mě to ovlivnilo, protože jsem uviděl věci tak, jak jsem je prostě předtím nebyl schopen vidět.

JČ: Například?

Golovin: Bylo toho hodně. V místnosti, kde žil ten černý kohout, který se mimochodem o slepice vůbec nezajímal, pro ně tam byl jiný kohout, obyčejný. No a s tímhle kohoutem se zacházelo s úctou, žil u nich jako nějaký host z ciziny nebo posel někoho důležitého, ale co si to zapisovaly, když s ním pracovaly, to jsem se nikdy nedozvěděl... Takže, v té místnosti jsem jednou uviděl v rohu hromadu hadrů a z ní vystrčenou bosou stařeckou nohu, porostlou bílými chlupy. Nevšímal jsem si toho, myslel jsem, že tam spí nějaký stařec a vešel dovnitř. Ale najednou se ozvalo nějaké šustění, hromada hadrů se rozhrnula a vstala z ní krásná nahá dívka, tak 18-19ti letá. V tu dobu už jsem věděl, co je to za lidi, tak jsem nic neřekl, byla to nakonec jejich věc. Takových věcí tam bylo plno, vyprávět o nich by zabralo spoustu času a už se cítím unavený... Nebo se stalo tohle: Někáký mladík z vesnice jedné ze sester vynadal. Byly to sestry, neprovdané, manžely neměly. No a on jí navíc pohrozil pěstí. A ta pěst se mu najednou stáhla a zůstala tak, přestože ona sama se na něj ani nepodívala. Jezdil pak do města a chodil po doktorech, všechno marné. Jeho matka je na kolenu prosila, dokonce selátko jim přinesla, ale ony ji i se selátkem vyhodily, řekly, že maso nejedí. Táhl se to dva týdny, matka chtěla dokonce přivést okrskáře ze sousední vesnice, ale ten policajt jí vyhodil, že prý k nim za žádnou cenu nepůjde, ať si poradí sami. Na podrobnosti si už nevzpomínám, zajímaly mě docela jiné věci, sestry mě učily rozumět lesu, rostlinám a ptákům, takže jsem měl svých zájmů dostatek, ale zřejmě chtěly, aby za nimi ten výrostek přišel sám. A když pak přece jen přišel, tak sotva vešel dovnitř, ruka mu hned ožila. Začal jim děkovat a omlouvat se, ale ony jen mávly rukou, aby už šel. Překvapilo mě, že se jím nijak dál nezabývaly, jen si tak něco pletly z nití, jako by nic. Čert ví, co tam pletly, ani pořádné klubíčko vlastně neměly. Později, už jako student, jsem potkal další vědmy na **Severní Dvině**, kde jsem byl s filologickou expedicí, zabývali jsme se tam z mého pohledu hloupostmi, protože takovým sběratelům folkloru nikdo nikdy nic neřekne. Na venkově je prostě nemají rádi.

JČ: Při čtení vaší knihy *Sblížení s Ledovou královnou* mě nejvíc překvapila úplná nezávislost na čase, přeskakujete bez nejmenšího úsilí z jedné daleké epochy do druhé a je téměř nemožné uvěřit, že je to psáno v současném Rusku...

Golovin: V mládí na mě silně zapůsobila jedna věta z *Deníků* Andrého Gida, který napsal, že

žurnalistikou nazývá všechno to, co je zajímavé v tuto chvíli a co zítra bude mrtvé. Rozhodl jsem se, že se budu zabývat pouze stěžejními tématy, nezávislými na čase. Druhá věc, která mě silně ovlivnila, byla, že když jsem díky své znalosti latiny přečetl Enneády v originále, pochopil jsem, že budou zajímavé v každé době. V Enneádách se přirozeně objevují i charakteristická dobová témata, ale ustupují do pozadí před hlavní dějovou osou, kterou je putování skrze Zemi a Inferno a to, že za Infernem se rozkládají nedozírné prostory kosmu, ve kterých nacházíme svobodu úplně jiného druhu. To mě překvapilo více než Homér, který je přece jen svázán s historií: Trojská válka, války bohů, znovurozdělení světa – to je pořád jen historie, ale Enneády nemají k historii vztah vůbec žádný. Později, když jsem se pokoušel psát sám, snažil jsem se, aby to bylo přijatelné jak pro současníka, tak člověka doby Platónovy. Úmyslně se vyhýbám tématům, které by zajímaly pouze současníky. Není to tím, že bych k nim měl prezíravý postoj, ale prostě z hloubi duše nenávidím tuhle příšernou technickou civilizaci... nepíšu romány, ale pokud bych se o to přece jen pokusil, snažil bych se vyhnout všem odkazům na konkrétní dobu: automobilům, počítačům, rádiu, televizi a podobně. Je třeba psát takovým způsobem, aby to zaujalo čtenáře v každé době. Udělal bych všechno pro to, abych se vyhnul tomuhle prokletému pokroku a všem jeho symptomům.

Naší pozornosti by měla být hodna pouze témata tak nadčasová, jako je například věčná otázka smyslu lidské existence.

Rozhovor s Jevgenijem Golovinem ...свой остров Робинзона я сам себе насыпал vyšel v časopise *Волшебная гора*, № XI, 2005. Rozhovor vedl Jevgenij Čižov. Překlad Martin Kováč. Překlad byl převzat ze stránek Projekt Golovin.